

Educația tinerei generații în lumina programului ideologic al partidului

conf. univ. Virgiliu Radulian

Munca de formare a omului nou, cu un larg orizont de cultură, cu o temeinică pregătire, angajat conștient și plenar în procesul transformărilor înnoitoare ale patriei, se află în centrul preocupațiilor partidului și statului nostru. Dezbaterile ideologice ce au loc în prezent, în întâmpinarea Congresului educației politice și culturii socialiste, într-un spirit de înaltă exigență și responsabilitate partinică prilejuiesc sinteze, confruntări, prospectări ale obiectivelor și direcțiilor de activitate. Momentul are o semnificație deosebită. Țara a pătruns în cincinalul revoluției tehnico-științifice, a promovării și folosirii cit mai depline a tehnologiei moderne în toate sferele activității, ceea ce solicită mobilizarea și unirea tuturor forțelor și resurselor dezvoltării, o muncă susținută și intensă, creațoare și competentă în toate domeniile, o organizare științifică a muncii și vieții într-regului popor. Pregătirea Congresului educației politice și culturii sociale este ea însăși o nouă expresie a largirii neîntrerupte a democrației sociale, a participării maselor la dezbaterea și rezolvarea problemelor esențiale ale societății românești. Problemele educației politice și ale culturii sociale devin în acest fel probleme ale întregii societăți, o cauză a întregului popor.

În centrul politiciei partidului și statului nostru se află omul, factorul esențial al dezvoltării economico-sociale. „Dacă ne propunem să făurim o societate revoluționară nouă, să transformăm structura și întreaga viață socială a țării, trebuie să incepem prin a ne transforma pe noi însine, să transformăm omul chemat să realizeze aceste schimbări revoluționare în țara noastră”¹. În acest cadru *educația, activitatea politico-ideologică și, drept urmare, formarea spirituală a omului capătă un sens nou, profund revoluționar*. Participarea activă a fiecărui și a tuturor la transformarea societății presupune intervenția din ce în ce mai activă și mai eficientă a educației ca proces modelator al conștiinței umane. Astfel înțeleasă participarea fiecărui cetățean la viața socială, moment și aspect fundamental al democrației sociale, devine un act politic conștient, o angajare responsabilă, bazată pe înțelegerea adincă și deplină a echilibrului ce trebuie realizat neîntrerupt între ceea ce fiecare dătorează societății și ceea ce pretinde sau așteaptă de la ea.

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvântare la Conferința cadrelor activești de partid din învățămîntul superior*, București, Edit. politică, 1974, p. 22.
„Viitorul Social”, an V, nr. 2, p. 239–250, București, 1976.

În acest cadru se pune și problema utilizării și valorificării căt mai deplină a potențialului uman pe care-l reprezintă tineră generație. Potrivit concepției partidului nostru tineretul reprezintă — prin însăși natura sa — o importantă forță socială a progresului, o forță dinamică, mereu înnoitoare, căreia îi revine un rol de cea mai mare însemnatate în dezvoltarea socială; el este implicat în dezvoltare, este beneficiarul acesteia și totodată el însuși factor de dezvoltare; progresul este însuși viitorul său.

În transformarea acestui potențial în forță reală de dezvoltare partidul ține seama de capacitatea de mobilizare a tineretului în lupta sa neîntreruptă și entuziasmată pentru promovarea noului, de faptul că atent îndrumat și condus, *tineretul devine un factor activ de accelerare a progresului*, de introducere în viață a celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii.

Pentru aceasta tineretul este pregătit cu grijă, îndrumat și antrenat nemijlocit în întreaga activitate economică și politică, în rezolvarea tuturor problemelor vieții, ale dezvoltării și perfecționării democrației noastre socialiste. Astfel tineretul se formează în spiritul răspunderii pentru viitorul comunist al patriei, devine subiect activ atât al dezvoltării social-istorice, căt și al propriei sale dezvoltări. Aceasta este și metoda fundamentală folosită de partid pentru călarea și formarea *tinerei generații ca viitor constructor al comunismului*: o angajează în transformarea continuă a prezentului, o educă și o formează *în și prin acțiune, în și prin practică*, pentru a se afirma și dezvolta în procesul făuririi propriului destin, care se identifică cu edificarea societății sociale multilateral dezvoltate. Această operă complexă și de răspundere presupune nu numai antrenarea și implicarea tineretului în rezolvarea tuturor problemelor, în toate domeniile, și participarea sa directă firește, în raport cu vîrstă, experiență și locul pe care-l ocupă în cadrul vieții, la decizii, la conducere, *dar și manifestarea încrederei în forță creativă a tineretului*, asigurarea condițiilor reale și optime, stimulative, pentru afirmarea sa. Printr-o muncă politică educativă continuă și adesea partidul realizează neconitenit conștientizarea răspunderilor, relizează și mobilizează, intensifică participația tineretului în fiecare etapă istorică concretă, la înfăptuirea obiectivelor majore ale ridicării României pe noi trepte de cultură, civilizație și progres. În întreaga sa activitate partidul privește și îndrumă tineretul nu numai că o realitate prezentă, dar și că o însemnată potențialitate a viitorului, în dinamica devenirii sale neîntrerupte. În acest fel activitatea creațoare în muncă, participarea conștientă și insuflată la viața social-politică, culturală și obștească a țării ajută tineretul să se integreze în eforturile intregului popor și, totodată, să-și modeleze propria personalitate, să-și cultive cele mai înaintate trăsături morale și spirituale.

Sădarea la tineri a conștiinței că numai muncind cu pasiune și dăruire, cu pricepere și perseverență vor putea deveni, după cum atât de inspirat i-a denumit secretarul general al partidului „*vrednici critori ai noii orânduirii sociale*”, reprezintă un obiectiv primordial al educației moral-politice a tinerei generații. Dacă pentru fiecare cetățean al patriei se pune problema ridicării nivelului pregăririi științifice, profesionale și culturale, căt mai mult se pune o astfel de cerință tinerilor pentru a putea aduce, în mod real, contribuții pe măsură posibilităților lor la realizarea transformărilor înnoitoare, „*incit să poată da maximum societății*, să poată aduce o

contribuție din ce în ce mai substanțială, mai prețioasă, la eforturile generale de progres ale intregii țări' ².

Nu poate exista autentic spirit revoluționar decit în această neîntreruptă năzuință și luptă pentru progres, pentru autodepășire. Numai astfel poate fiecare tânăr să contribuie efectiv la amplificarea progresului care, astăzi, mai mult ca oricând, este rodul creației maselor populare, deci al tuturor membrilor societății.

Unitatea tinerei generații, cultivarea prieteniei, solidarității și frăției, a „unirii în cuget și simțire” a tuturor tinerilor patriei, indiferent de naționalitate, loc de muncă, sex, reprezintă o importantă preocupare și contribuție la cimentarea unității intregului popor, forță motrice a dezvoltării societății noastre. Numeroasele acțiuni, munca și viața în comun, de la cea mai fragedă vîrstă, comunitatea de năzuințe, împărtășirea eforturilor și bucuriilor trăite laolaltă în colectiv, cunoașterea, prețuirea și respectul reciproc, reprezintă mijloace de infăptuire a acestui obiectiv politic fundamental.

Educarea politică a tinerei generații înseamnă, totodată, cultivarea patriotismului inflăcărat, militant, îmbinat cu educarea respectului și prețuirii pentru cultura, ființa națională și contribuția celorlalte popoare la progres și civilizație, cu educarea în spiritul internaționalismului socialist. Se evidențiază în acest plan de preocupări necesitatea de a sădi în conștiință și în simțirea tinerei generații ideea locului pe care-l ocupă în sirul generațiilor, a îndatoririlor tineretului față de națiunea noastră socialistă. Înțelegind că este moștenitorul și purtătorul în veacul ce vine a avuției spirituale, a trăsăturilor specifice ale culturii naționale, a modului de viață și aspirațiilor poporului nostru, tineretul, îndrumat și condus cu înțelepciune și dragoste de către partid, devine el însuși un factor de continuitate în desfășurarea istoriei, de afirmare, dezvoltare și înflorire a națiunii noastre socialiste, de întărire continuă a independenței și suveranității naționale. Cultivate sentimentul demnității și mândriei naționale, a atașamentului profund față de popor, față de patrie și partid, contribuie la afirmarea și promovarea în sinul tineretului a ceea ce este propriu și valoros în ființa noastră națională, în istoria, cultura și civilizația noastră milenară. Un rol important îl are, în această privință, cunoașterea și înțelegerea raportului indestructibil dintre trecutul glorios de luptă și muncă a poporului, prezentul inflăcărat socialist și viitorul luminos al patriei, a faptului că datorită acestei istorii suntem ceea ce suntem și vom fi și în viitor, ceea ce vom rămâne prin noi însine, dincolo de timp și de imprejurări, un popor harnic și talentat, iubitor de pace, libertate și dreptate. Subliniem, în această ordine de idei, valoarea educativă excepțională a aniversării unor momente ale trecutului de luptă revoluționară a poporului, precum și manifestările în întimpinarea celei de-a 55-a aniversări a P.C.R., a 100 de ani de la cucerirea independenței de stat a României sau, a împlinirii, în 1980, a 2050 ani de la crearea statului unificat geto-dac condus de Buerebista, precum și a altor momente din istoria luptei pentru eliberarea națională și socială a poporului, a luptei revoluționare a clasei muncitoare, a Partidului Comunist Român.

² Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Forumul tineretului*.

Aceste evenimente și altele au nu numai valoare istorică, ci și o puternică influență educativ-politică, ele vădesc continuitatea și unitatea poporului român pe meleagurile unde și-a plămădit ființa, faptul că a fost și a rămas un popor dornic de libertate și neatirnare, unit în orice vreme, care își aduce, pe mai departe, contribuția prin muncă și creație la progres, cultură și civilizație. Ele sădese și cultivă, totodată, în rîndurile tineretului respectul profund față de popor, făuritorul marilor valori materiale și spirituale, a progresului societății noastre. *Numai o națiune conșientă de sine și de valorile sale fundamentale de istorie, civilizație și cultură poate fi cu adevărat liberă, puternică și înfloritoare.* De aceea, izvor de mindrie și patriotism înflăcărat „acest trecut glorios stă la baza dezvoltării viitoare a poporului nostru, în centrul politiciei educative. Numai dacă vom ști să imbinăm în mod armonios trecutul glorios cu prezentul vom reuși să trasăm căile făuririi cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate să creăm premisele necesare făuririi comunismului în România!“³.

Educarea în spiritul patriotismului și internaționalismului socialist, în indisolvabila lor unitate, contribuie la cultivarea unei atitudini juste față de realitățile contemporane, la înțelegerea misiunii și menirii poporului nostru în lume, a solidarității cu lupta popoarelor pentru libertate, progres, pentru conlucrare, viață demonstrând cu pregnanță că „apărarea libertății și independenței este o condiție esențială a înfăptuirii idealurilor socialismului și comunismului în lume, că aceasta constituie adevărată piatră de încercare a adevăratului internaționalism proletar revoluționar“.

Sursă puternică de educație politică revoluționară, se infățișează tinerii generații ca și întregului popor, politica externă a țării noastre, solia de pace pe care o duce neintrerupt, cu răspundere și înțelepciune, președintele republicii noastre, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în vederea statoricirii unei lumi a păcii și colaborării internaționale.

Educarea spiritului creator, a insuflării patriotice și demnității în rîndurile tineretului, trebuie să se imbine, în mai mare măsură, cu fermitatea revoluționară împotriva manifestărilor cosmopolite, de ploconire și servilism față de tot ceea ce vine de peste hotare. În fond această atitudine apare acolo și printre aceia care dovedesc ignoranță și inapoiere, lipsă de discernămînt, neincredere în forțele proprii și ale poporului, dezrădăcinare și instrâinare. Numai în demnitate și în respect pentru tradițiile și idealurile poporului își pot făuri tinerii patriei un drum cinsit în viață, conștienți fiind că numai o națiune ce se respectă pe sine este respectată la rîndul ei de celealte națiuni și poate conlucra în spirit de sinceră și durabilă prietenie cu alte popoare.

Ca expresie a dialecticii socialiste a dezvoltării societății raporturile între generații se desfășoară pe fondul intăririi continue a unității moral-politice a poporului în jurul clasei muncitoare și a partidului său revoluționar, a omogenizării crescînd a societății. Conștiința comunității naționale, a unității moral-politice corespunde unui fapt real, obiectiv: stadiul dezvoltării societății noastre socialiste, omogenizarea, zilnic desăvîrșită prin activitatea și lupta oamenilor muncii pentru teluri comune, insuflării de aceleasi interese și idealuri. În cadrul acestor procese *tineretul este și el, în mod firesc, exponent și factor de unitate, de coeziune a națiunii.*

³ Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. VI, p. 631.

⁴ Nicolae Ceaușescu: *Cuvîntare, la Congresul U.G.S.R., „Schteia”*, 27 IV, 1976.

Afirmarea sa în acest sens nu se realizează însă spontan, de la sine, numai ca efect al condițiilor sociale create. Se impun preocupări permanente din partea tuturor factorilor educaționali pentru dezvoltarea relațiilor între generația tineră și celelalte generații ale națiunii, pentru multiplicarea și permanenta lor perfectabilitate în sensul sporirii și intensificării capacităților de interacționare ce vor deveni tot mai importante, pe măsura înaintării pe calea făuririi societății sociale multilateral dezvoltate și a trecerii spre comunism.

Considerăm necesar să subliniem complexitatea și mobilitatea relațiilor dintre tineră generație și celelalte generații, a influenței reciproce stimulative a acestora în cadrul societății noastre, în sensul că nu numai tineretul primește și este obiect de înruriri formative, ci și invers exercită influență asupra celorlalte generații. Generația tineră de astăzi este națiunea matură de miine, aflată într-un proces de devenire, fiind angajată încă de pe acum, plenar, în viața societății. Sporirea gradului participației sale, pe măsura acumulării experienței de muncă și de viață presupune, însă, valorificarea maximală în acest sens a posibilităților fiecărei virste. În condițiile edificării societății sociale multilateral dezvoltate și ca efect obiectiv al complexității, al ritmului și dinamicii vieții, a cresterii ponderii tinerilor în toate sferele activității sociale, asistăm la *întinerirea națiunii, concomitent cu grăbirea procesului de maturizare a tineretului*. Aceasta și ca urmare a posibilităților practic nelimitate de afirmare a potențialului creativ al tineretului, cit și ca efect al solicitării complexe și intense a personalității sale.

Astfel tineră generație se dovedește a fi în cadrul națiunii atât factor de continuitate (în plan vertical) cât și factor de coeziune (în plan orizontal) afirmându-se tot mai deplin ca forță dinamică integrată activ în dinamica generală a vieții societății noastre socialiste.

Pornind de la considerentul că oamenii și atitudinile lor trebuie să fie apreciate nu după intenții sau vorbe, ci după fapte, de la cerința asigurării unității dintre conștiință și conduită, munca și cultul muncii în folosul societății trebuie să fie considerate drept pivot și expresia cea mai înaltă a patriotismului militant, concret revoluționar, al unui patriotism viguros, activ și creator. Mai mult, munca este însăși esență a societății noastre, izvorul progresului său material și spiritual, a integrării sociale și a afirmării plenare a personalității umane. Prin și în cadrul muncii, a practicii, omul transformă realitatea și odată cu aceasta se schimbă pe el însuși, se perfecționează neintrerupt. Ca mijloc și scop al educației în spirit revoluționar, remarcăm faptul esențial că în calitatea muncii, în natura și trăsăturile atitudinii față de muncă în general, față de munca productivă în special, se reflectă nivelul conștiinței sociale, își găsesc concretizare calitatea și eficiența procesului educativ, se exprimă profilul moral și spiritual al personalității. Munca este prin urmare generatoare a unui întreg sistem de valori morale fundamentale în cadrul societății noastre, a umanismului socialist revoluționar.

Aceasta presupune înțelegerea muncii nu numai ca mijloc de asigurare a existenței, ci și ca o condiție conștientizată de afirmare a aptitudinilor și de împlinire a personalității, ca izvor de bucurie, fericire și satisfacție morală, de perfecționare umană. În acest sens munca nu este doar un instrument al educației, ci și efectul, finalitatea și scopul ei principal. În enunțuri

precise și sobre, dar însuflețitoare sunt definite aceste coordonate în Programul partidului: „... fiecare cetățean va acționa în mod conștient pentru a contribui la progresul general al societății socialiste și comuniste, în cadrul căreia se va asigura adevărata libertate și adevărul umanism”⁵. Aceasta explică de ce pregătirea prin și pentru muncă, formarea tinerei generații în cultul muncii comuniste trebuie să străbată ca un fir roșu întregul proces de educație, de pregătire pentru viață a tineretului.

Tezele principale ale unei atari concepții cu privire la rolul muncii, al educației în cultul muncii în pregătirea și formarea constructorilor noii societăți sunt: a. muncă creătoare — izvor de satisfacții, împliniri și bucurii, mijloc de perfecționare umană; b. integrarea învățământului cu producția și cercetarea, instrument al dezvoltării, al progresului social; c. educația prin muncă și pentru muncă (în unitatea și intercondiționarea lor reciprocă, indisolubilă), esență a eticii și echitației socialiste; d. îmbinarea aspectelor teoretice (intelectuale) cu cele aplicative (practice) ale muncii creătoare ca trăsătură definitorie, ca expresie a creației premiselor și condițiilor disperației treptate a deosebirilor dintre munca fizică și intelectuală, a contopirii lor într-un singur fel de muncă — munca creătoare de înaltă productivitate socială și eficiență formativă; e. integrarea conceptului de educație prin și pentru muncă, de formare în spiritul cultului muncii comuniste în cadrul mai larg al educației permanente, al perfecționării neîntrerupte și multilaterale a cadrelor.

În unitatea lor funcțională aceste coordonate definesc un mod creator și concret revoluționar, modern de reașezare și reorganizare a întregului context educațional al societății, în pas cu cerințele și direcțiile desfășurării revoluției tehnico-științifice contemporane, ale evoluției culturii și civilizației în societatea noastră socialistă multilateral dezvoltată.

Înfăptuirea în practică a acestei concepții necesită abordarea unor aspecte concrete cum ar fi: conturarea mai precisă, printr-un efort interdisciplinar, a modelului preconizat, în pas cu dezvoltarea științei și a producției moderne, determinind sporirea forței creativ formative a muncii ca mijloc de instrucție, printr-o mai izbutită îmbinare a celor două aspecte ce se întrepătrund și intercondiționează (avem în vedere atât rolul productiv, cât și rolul educativ al muncii) în cadrul *activității productive formative*, concept pe care-l considerăm esențial în sensul și în unitatea semnificațiilor menționate; perfecționarea aspectelor educativ etice, intelectuale și spirituale în conturarea unui larg orizont, a unei culturi sociale a muncii, în stimularea efortului și năzuințelor de autodepășire continuă, de reflectare pe planul conștiinței tinerilor a acestui mod de gândire și acțiune. Merită abordată și problema felului cum trebuie muncit ca modelele productiv-formative să asigure încă de la începutul procesului de educație o productivitate înaltă a muncii, capacitate operațională, incorporarea științei, inteligenței, spiritului novator, de organizare și eficiență în valorificarea aptitudinilor și resurselor umane etc.

Valoarea formativă a muncii sporește prin îmbinarea ei cu o intensă activitate educativă privind transpunerea în modul de viață a codului etic

⁵ Programul P.C.R. de făurire a societății sociale multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, București, Edit. politică, 1975, p. 161.

comunist, prin crearea a ceea ce am putea denumi orizontul communist al muncii. Aceasta presupune, printre altele : înțelegerea muncii și a cultului muncii ca esență a eticii și echității socialiste, ca „centru” ideologic al personalității, ca conștiință socialistă în acțiune ; unirea efortului în muncă cu asimilarea continuă a culturii, ștergerea treptată a graniței dintre muncă și activitățile din timpul disponibil, obiectiv posibil datorită faptului că atit munca, cit și activitatea desfășurată în afara ei se realizează sub semnul pasiunii, inteligenței și inițiativei, afirmării aptitudinilor și spiritului aplicativ, al afirmării personalității creatoare (orizontul spiritual și etic de dincolo de muncă este strins legat și intercondiționat cu cel al muncii).

Practica dovedește că, concentrarea și concretizarea normelor de muncă și de viață în spiritul eticii și echității socialiste în maxime (aforisme) cu mare forță generalizatoare, accesibile și puternic influente cum ar fi : „De la fiecare după puterile sale, dar mereu mai mult și mai bine, depășindu-se neîntrerupt pe sine” ; „Nimic din ceea ce putem realiza azi, să nu amintăm pentru miine, nici măcar o clipă” ; „În întreaga activitate să dovedim interes, inițiativă, pasiune și răspundere, năzuința de a obține o calitate cit mai înaltă a muncii”, se dovedesc deosebit de eficiente din punct de vedere educativ. Transpunerea, cu mijloace specifice, în limbaj adecvat diferitelor categorii de vîrstă ale tinerilor a principiilor și normelor generale de muncă și de viață ale întregului popor reprezentă modalități educaționale eficiente în acest domeniu. Numai astfel munca va revoluționa învățămîntul și educația, va înlătura parazitismul, superficialitatea, formalismul și alte manifestări negative întâlnite încă, în realizarea practică a obiectivelor și dezideratelor formulate, va stimula capacitatea creatoare, aspirația de neîntreruptă perfecționare, va deveni producătoare nu numai de valori materiale, ci și de valori spirituale.

Pregătirea tinerei generații pentru a gîndi, a trăi și munci în chip comunist, pentru a participa activ, creator și conștient la întreaga viață socială presupune formarea, pe baza experienței de viață, a practicii sociale nemijlocite, a concepției științifice despre lume și viață, respectiv educarea sa în spiritul ideologiei marxiste, a materialismului dialectic și istoric.

Ideologia, ca reflectare teoretică, sistematizată și partinică, sub forma de idei, concepte, teorie a existenței sociale contribuie hotărîtor la înțelegerea de către tineri, în mod treptat și tot mai profund, pe măsura acumulării materialului științific și de cultură, a sensului vieții și al istoriei, al dezvoltării realității, a activității lor ca participanți activi ai transformărilor revoluționare.

Însușirea și asimilarea ideologiei marxiste se realizează atit prin activitatea ideologică, cit și prin educația ideologică, în interacțiunea lor complexă. Ca element concentrat al politicului și expresie a unității și integrității conștiinței socialiste, elementul ideologic asigură principialitatea, tăria și fermitatea convingerilor comuniste, orientarea și consecvența personalității.

Lupta cu prejudecățile, cu concepțiile și mentalitățile retrograde, obscurantiste, formarea concepției științifice despre lume și viață contribuie hotărîtor la asigurarea eficienței educației, la asimilarea profundă și interpretarea justă a cunoștințelor științifice, la cultivarea optimismului și încrederii în forțele proprii, în adevăr, în puterea științei, la aderarea cu insuflețire la idealurile revoluționare. Ideologia cuprinde

elementul cel mai rational, cel mai constient al comportamentului, nucleul conștiinței de unde iradiază atitudinile și se elaborează orientările fundamentale ale personalității. Din complexitatea acestui proces decurge și cerința elaborării treptate, gradual, concentric și continuu, pe o bază de acumulare mereu îmbogățită și largită de date, fapte, observații, experiențe, a concepției despre lume și viață. Aceasta deoarece „... transformarea oamenilor, înarmarea lor cu concepția înaintată despre viață și societate — materialismul dialectic și istoric — cu cele mai noi cunoștințe și concluzii ale științei, constituie una din cele mai complicate probleme, cu mult mai grea, în multe privințe, decât dezvoltarea economiei...” care „cere o muncă stăruitoare, plină de răspundere și răbdare”⁶. Este evident vorba de o generalizare mult mai cuprinzătoare și mai profundă decât înșuirea unor cunoștințe dintr-un domeniu sau altul. Actionind în spiritul marxismului creator, înșuirea concepției filozofice despre lume nu se realizează, prin urmare, scolastic, ca învățarea pe de rost a unui catehism, ci, dimpotrivă, pe temeiul experienței de viață a tinerelului, desprinsă din practica sa, din munca creațoare și activitatea social-politică, ca produs conștientizat al existenței sale, al participării la înnoirea revoluționară a societății, a utilizării științei și tehnicii în transformarea naturii și infăptuirea progresului. Toamna de aceea examinăm această problemă după cele expuse anterior și în contextul amintit. Aceasta nu vrea să însemne, desigur, că ridicarea de la nivelul experienței de viață la cel al înțelegerii teoretice a realității se face, spontan, doar ca efect al activității sociale multilaterale a tineretului, ci presupune o continuă, vastă și sistematică activitate și educație ideologică, de interpretare a faptelor, de valorificare a experienței nemijlocite de viață a celor tineri.

Ideile — prin ele însele nu reprezintă mult; transpușe în practică devin însă acțiune socială, o considerabilă forță materială a dezvoltării. Prin intermediul activității ideologice partidul, forța conducătoare a societății noastre, examinează, dezvăluie și soluționează contradicțiile și problemele dezvoltării, îmbogățind în mod creator materialismul dialectic și istoric. Momente semnificative ale acestei activități sunt: *momentul de interpretare* a fenomenelor în mod concret istoric, în funcție de condițiile specifice realităților țării noastre; *momentul de aplicare* a legităților generale, a ideilor și soluțiilor preconizate (elaborate în practică); *momentul de evaluare* a efectelor transpunerii teoriei în practică și pe această bază *momentul de generalizare, îmbogățire și perfecționare* în continuare a activității ideologice.

Conștientizarea ideilor și aderarea conștientă la aceste idei, la acțiunile sociale pe care le intruhipează, ierarhizarea lor valorică, trecerea unora pe prim plan, cu pregnanță, într-un moment sau altul etc., sint orientări, priorități premeditate ale *educației ideologice*, proces conștient, dirijat și orientat spre scopuri precise. *Educația ideologică* se poate defini, deci, ca un proces de înrăurire a conștiinței ce cuprinde: *conștientizarea* unor categorii de idei (înșuirea, respectiv, înțelegerea, afirmarea și promovarea lor); *integrarea în acțiune* respectiv, *transpunerea pe planul practică*.

⁶ Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. VI p. 630—631.

ticii a acestor idei, (devine, în acest moment, implicit și componentă a activității ideologice); *încorporarea ideilor și efectelor lor verificate și deduse din practică, în profilul spiritual al personalității* (aderarea la acea ideologie; transformarea ideologiei din fapt exterior în latură interiorizată a conștiinței); *cultivarea atitudinii creațoare*, a spiritului novator, critic constructiv (efortul de interpretare, de concretizare, de aprofundare și îmbogățire a unor teze, idei etc.).

Între ideologie, activitate ideologică și educația ideologică există, evident, conținut comun, o interrelație complexă, ambivalentă. Elaborarea ideologică și, pe această bază, formarea concepției despre lume și viață, este întotdeauna rod al unei activități conștiente și al educației ideologice eficiente, totalmente și prin excelență rațională, implicind totodată angajarea individului ca persoană socială, adeziunea sa conștientă la un anume grup sau sistem de idei. Formarea în acest spirit a tinerilor presupune cerințe deosebite pentru educatori, printre care: atitudine activă, creațoare, în dezbaterea cu convingere a ideilor; încurajarea efortului de gîndire, de analiză critică pe bază de fapte reale, de largire a argumentației; cultivarea unei gîndiri problematice, divergentă, dezvoltarea atitudinii de explorare, de elaborare a mai multor soluții la o problemă, de motivare a opțiunilor de dezvoltare a capacitaților creațoare; cuprinderea în abordarea și studierea fenomenelor — în unitatea lor reală — a momentului teoretic și a celui aplicativ, practic, experimental; dezvoltarea aptitudinilor de confruntare, selectare, sinteză, imbinare cu cele de selectare științifică și stăpinire a informației și a.

Cultivarea unei atitudini prospective, educarea simțului viitorului, a năzuinței de a-l implica în activitatea curentă, de a se confrunta cu perspectiva și de a evalua probabilitățile, expresie a unui autentic spirit revoluționar, se dovedesc să fie modalități eficiente de modelare ideologică, de formare a tipului uman socialmente necesar epocii și dezvoltării noastre sociale.

Pe această cale, a deschiderii ferestrelor spre viitor, de creare și diversificare a centrelor și modalităților de abordare ideologică de către și cu tinerii a problemelor dezvoltării, ale conceptului de calitate a vieții, democratizării spiritului revoluționar, novator, se poate cultiva principialitatea și fermitatea ideologică, forța convingerilor comuniste, atitudinea responsabilă de angajare pe drumul luării destinului în propriile mîini și de intensificare a participării la viață și progresul societății noastre socialistă. Una din problemele fundamentale pe care le ridică astăzi, în acest stadiu de evoluție, formarea ideologică a tinerei generații este cea cunoscută, dar încă insuficient abordată: *educarea educatorilor*.

Dezvoltarea, îmbogățirea și adâncirea, în continuare a educației tinerei generații în spiritul ideologiei comuniste, a principiilor eticii și echității sociale impune, de asemenea, sporirea preocupărilor pentru abordarea și soluționarea științifică a unor aspecte și probleme privind *metodologia activității educative în rîndurile tineretului*, cum ar fi: 1. Conturarea treptată și constituirea unui stil de muncă și de viață al fiecărui tînăr, stil care să exprime atît valorificarea optimă a experienței muncii și culturii sale, cit și armonizarea aspirațiilor proprii cu cerințele vieții și

dezvoltării sociale. Fiecare tânăr va descoperi astfel că poate însăptui prin *organizare, inteligență, muncă și creație*, prin *cultivare și participare* însuflată la efortul general, prin *evaluarea realistă și exigentă a resurselor* sale, a posibilităților și condițiilor în care își desfășoară viața și activitatea — mult mai mult decât și-ar fi închipuit. Cu o condiție însă: să persevereze în realizarea normelor ce decurg din această organizare, să acționeze în totdeauna motivat și cu temeinicie, să se sprijine pe forța intregului colectiv pe care s-o sporească, la rîndul său, cu inițiative proprii.

Stilul de muncă și de viață devine astfel condiție a dezvoltării tinerului, a integrării sale eficiente în societate. El introduce ordine, echilibru, priorități, unitate și eficiență, contribuind hotăritor la *valorificarea optimă a timpului*, a aptitudinilor și, totodată, la însăptuirea în cele mai bune condițuni, a indatoririlor față de societate. 2. *Relația conținut-mijloace (forme)-scop*, implicată în orice act educativ, trebuie să se aducere specificului *tineretului*, modului său propriu de a se manifesta, de a gîndi, simți și acționa. În primul rînd trebuie relevată forța educativă remarcabilă a conștientizării scopului (scopurilor) fără de care nici o acțiune, respectiv înrîuriere, nu poate să se valorifice pe plan formativ, educativ. Claritatea, înțelegerea, acceptarea scopului condiționează conturarea orizontului, angajarea conștientă, responsabilă în acțiune, conduce la asimilarea unui conținut de idei și sentimente în mod atitudinal.

Conținutul, ca și mijloacele (formele) de acțiune educative devin eficiente din punct de vedere educativ în funcție de țelurile propuse, în raport cu care capătă sensuri și semnificații precise. Altfel orice *conținut de idei*, oricără de bogat și de înaintat ar fi, nu este receptat în mod conștient și activ, ci numai difuzat pur și simplu, fără a fi interiorizat și incorporat efectiv în modul de a gîndi, simți și acționa al acelora cărora le este destinat.

Nici mijloacele (formele) nu sunt educative prin ele însele; mijloacele ca atare sunt neutre din punct de vedere educativ și folosite în sine, în mod spontan, duc la efecte diferite. Aceleași mijloace puse în acțiune în raport cu scopuri diferite au efecte diferite. Menirea lor este aceea de a mijloca între conținut și scop, de a le uni într-un sens constructiv, într-o finalitate precis determinată și premeditată. Numai într-o organizare compozitională adecvată ele capătă sens și eficiență. Ce anume dă sens și leagă mijloacele între ele? Un anumit conținut pe care-l exprimă și un anume scop pe care-l servește.

În fiecare acțiune educativă trebuie, prin urmare, în funcție de țelul urmărit să se aibă în vedere: a. dozarea și prelucrarea conținutului, ierarhizarea ideilor; b. preluarea și adevararea conținutului de către mijloace potrivite care să ducă la constituirea acțiunii și asigurarea finalității sale educative. Mijloacele, purtătoare de mesaj, direcționează astfel conținutul, disponindu-se și organizându-se anume pentru aceasta, pe drumul cel mai potrivit și accesibil pentru atingerea scopului preconizat. Se desprinde cerința de a asigura o *conceptie unitară*, cu adesea concretă, precis determinată în fiecare caz, o organizare diferențiată, în raport de conținutul, scopul și mijloacele utilizate, drept premisă a oricărei acțiuni educative reușite. „... Mai mult ca în oricare alt domeniu — se arată în Programul

partidului — în activitatea ideologică și de educație politică este necesar să asigurăm o *concepție clară*, o *îndrumare unitară* și, în același timp, o *susținută activitate practică*, de zi cu zi⁷ (s.n.)

Ce înseamnă adekvarea acestor raporturi la specificul tineretului? Printre altele, ne referim la caracteristici cum sunt: mobilitatea socială și diversitatea socio-profesională, dinamismul și romantismul revoluționar al tineretului, receptivitatea sa la nou, cerința activizării tinerilor în dezbatere sau acțiuni care să producă clarificări, să îndemne la reflectare atât asupra sensurilor generale ale vieții și existenței, cât și asupra unora particulare ce se ivesc în activitatea lor curentă; puternica imaginație, fantasia creațoare, aspirația spre inedit; dorința tinerilor de a-și exprima și susține, argumenta propriile gânduri, opinii, puncte de vedere; interesul lor puternic, pasiunea și elanul pentru cunoaștere, muncă și creație, pentru înlăturarea neajunsurilor și triumful noului (orice demers educativ va fi, de aceea, în mod necesar o tribună de dezbatere, de abordări deschise și confruntări a opiniilor, de angajare a tinerilor însăși în clarificarea și definirea problemelor puse în discuție); ritmul, diversitatea și varietatea, vizuirea prin excelentă dinamică și prospectivă, de unde cerința mobilizării inițiativrei creațoare, a asigurării unui cimp larg de acțiune, inițiativă, responsabilitate; diferențieri în funcție de vîrstă și alcătuirea grupului de tineri și.a. Ignorarea acestor particularități ca și a altora duce la formalism, uniformizare, ineficiență, conformism, după cum nevalorificarea posibilităților oferite de societatea și de practica noastră educațională nu poate să fie decit un impediment în dezvoltarea tinerilor.

3. Apreciind că numai prin implicare în lupta pentru rezolvarea problemelor vieții, prin confruntarea cu greutățile și angajarea revoluționară într-un proces de neintreruptă depășire și perfecționare se poate realiza călirea moral civică și politico-ideologică a tineretului (de unde bucuria izbinzii ca bucurie a muncii, a luptei, a încordării și creației) trebuie avută în vedere, în același timp, lipsa de experiență a acestuia, pentru a releva aspectele mobilizatoare care-l pot angaja, cu întregul său potențial, în lupta pentru progres, ca factor al noului, al schimbării.

Această orientare presupune și asigurarea climatului de încredere și stimulare, receptarea cu grija și atenție a opiniei tinerilor, sprijinirea lor activă în depășirea neajunsurilor, în soluționarea problemelor.

În aceeași ordine de preocupări se impune cultivarea la tineri a gustului pentru teorie, pentru depășirea aparentelor și aprofundarea continuă a cunoașterii realității, a fenomenelor vieții și lumii contemporane, a perspectivelor și obiectivelor de lungă durată ale dezvoltării, ale universului, progresului, civilizației. Cu alte cuvinte, interes pentru abordarea teoretică a problemelor, de pe un atotcuprinzător front și fond de cultură, pentru lărgirea orizontului, ceea ce presupune sporirea unității dintre

⁷ Op. cit., p. 155.

convingeri, atitudini și fapte în perspectiva cultivării în spiritul umanismului și democrației socialiste; asigurarea timpului liber ca timp activ de creație și împlinire a personalității, ca mijloc de dobândire a discernământului, bunului gust, a pasiunii pentru frumos și promovarea acestuia pre tutindeni s.a.

Cercetări interdisciplinare ar trebui să evidențieze, în acest cadrul, mai amplu, rolul și caracteristicile tuturor factorilor socio-educativi, al școlii în mod deosebit ca izvor de cultură și factor de progres, ca ambianță politică educativă, precum și creșterea, în general, a gradului de interrelație a factorilor economici, sociali și ideologici, în asigurarea convergenței și unității de sens a acțiunii de pregătire și educare a tinerei generații pentru muncă, viață creație.

Spiritul de echitate, pasiunea pentru triumful dreptății, binele și adevărului, combativitatea, spiritul militant împotriva manifestărilor negative de orice fel caracterizează tineretul, fiind „teren” propriu pentru formarea în spiritul ideologiei marxiste, al etiei și echității socialiste, al patriotismului revolutionar. Aceasta este și preocuparea de seamă a partidului nostru și a întregii societăți: educarea tineretului în lumina Programului ideologic al Partidului Comunist Român.